

den foregaaende Forhandling sagt, at hvis Domstolene ikke vedskjendte sig, at en saadan Forpligtelse bestod, saa maatte man see, hvad der videre var at gjøre, og saa vilde man sandsynligviis komme til at tage fat paa Sagen ad Lovgivningsveien, og maaskee ad denne. Vel komme til at paalægge Kirkeieerne visse Byrder. Det er altsaa hverken for at henkaste en Hantske eller paa anden Maade at forsvare Kirkeieerne, at jeg har været med at stille Forslaget, men fordi jeg, som sagt, anseer det for at være aldeles rigtigt, idet jeg derhos ikke har troet, at det gaaer enten Ministeren eller det andet Thing for nær. Der siges, at det andet Thing har vist en stor Smøbelkommen ved at opgive det Princip, der var i det oprindelige Lovudkast, og ikke insistere paa dets Gjennemførelse. Nu er jeg enig med den høitærede Minister i, at det var i det oprindelige Lovudkast foreslaaet, at der ved Lov skulde sanctioneres en Forpligtelse for Kirkeieerne til at udvide Kirkerne. Men at dette er opgivet, kan jeg ikke opfatte som en Indrømmelse, hvorved jeg skulde bevæges til at give tilsvarende Concessioner. Jeg modtager det som en Indrømmelse af Noget, der, efter hvad jeg paastaar, var retligt nødvendigt. Jeg siger, der foreligger et Spørgsmaal om en Eiendomsret og de paa den hvilende Byrder, og at det ikke var forsvarligt at fastsætte Noget herom ved Lov, at gaae ud fra en eenfaldig Mening om denne Ret, naagtet det er min egen Mening, men at, da det er et Spørgsmaal om Eiendomsretten og de paa den hvilende Byrder, skulde de gaae til Domstolene. Det er altsaa det, der nu, som Loven foreligger, er fæstet. Jeg paaskønner dette, men det er ikke af den Art Indrømmelser, hvorved jeg finder mig foranlediget til at gjøre Contraindrømmelser, og der forlanges heller ikke af mig nogen Contraindrømmelse i Realiteten, men der forlanges ved denne Paragraph, som den foreligger, noget Andet, som jeg ikke kan gaae ind paa, nemlig at man skal tiltræde en, som jeg troer, urigtig Affattelse og for Exemples Skyld ikke god Lov. Det er det, jeg har imod denne Paragraph, men specielt imod dens Slutning har jeg to Ting at indvende. For det Første, at der overhovedet i en Lov fastsættes, at der for et vist givet Tilfælde skal komme en Lov.

Hvad Regjeringen skal gjøre for Fremtiden, naar et eller andet Tilfælde indtræder, hvor den bestaaende Lovgivning ikke er tilstrækkelig, maa være Fremtiden forbeholdt. Det maa til enhver Tid være Regjeringen forbeholdt, hvilken Lov den vil komme med, og jeg anseer ikke Noget for uheldigere, end at give Forstrifter om at visse Love i Fremtiden skulde gives. Jeg anseer det heller ikke paa nogen Maade for nødvendigt — som det siges — i Kirkens Interesse. Jeg kan ikke indsee, at Kirken behøver, at der udtales, at hvis et vist givet Tilfælde indtræffer, skal den, der er Kirkens nærmeste Forsvar i Kongens Navn, Ministeren for Kirke- og Underviisningsvæsenet, gjøre sin Pligt. Det behøves ikke. Naar det skulde erfares, at efter Domstolenes Mening den nuværende Lovgivning og Ret ikke giver Afgang til at tvinge Kirkeieerne til Udvidelse af Kirker, der trænge dertil, vil det være en Gjenstand for fri Overveielse for Kirkens Forsvar at see, hvad der er at gjøre; og forudsætter man, at Regjeringen ikke skulde gjøre sin Pligt, har man i saa Tilfælde ogsaa Retten til at gjøre Forslag fra Repræsentationens Side. Jeg seer altsaa slet ikke, hvad der vindes, og jeg seer derimod, at der tabes ved at gaae ind paa en Form, som jeg anseer for aldeles uhenigtsmæssig, at Lovgivningsmagten ikke blot vedtager den Lov, der i dette Tilfælde er Trang til, og som man kan bedømme, men bestemmer, hvilke Love der i Fremtiden skulde vedtages. For det Andet sættes dette Tilfald umiddelbart efter, at der er henviist til Domstolene. Naar der foreligger et tvivlsomt Retsspørgsmaal, er det maaskee overflødigt at sige, at det skal henvises til Domstolene, men længere kan man for Tilfældet ikke forfølge det. Man skal ikke antcipere Udfaldet af Sagen ved Domstolene og ikke foreskrive Noget for dette Tilfælde. Det er væsentligt det, som her bevæger mig. Man skal ikke gjøre det saaledes, at man udsætter sig for at antyde, at Domstolene ingen Betydning have. Det er ganske vist, at det staaer der ikke med Ord, og det har heller ikke været Ministerens Mening, at man, naar Domstolene havde dømt, at Forpligtelsen ikke paahvilede Kirkeieerne, skulde paalægge dem det. Jeg skal vedkjende mig og tage Deel i, at naar der opstaaer Vanskeligheder, bør man